

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

СИЛАБУС навчальної дисципліни

ФОРМУВАННЯ НАЦІЙ У СХІДНИХ СЛОВ'ЯН ТА РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ В XV – XXI СТ.

Освітній рівень	перший
Статус дисципліни	цикл професійної підготовки, вибіркового компонента ОП,
Галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Історія)
Обсяг дисципліни	5 кредити ECTS (150 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, семінарські заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач	Крижанівський Віталій Михайлович, кандидат історичних наук
Контактний телефон	+380978178784
E-mail:	vitkryzh@ukr.net
Профайл викладача	
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google classroom

м. Глухів, 2022-2023 навчальний рік

Кількість часу на вивчення

Лекцій	22/2*
Семінарських занять	14/14*
Лабораторні заняття	12/
Самостійна робота студента	102/134*
Форма контролю	залік

*Для заочної форми навчання

Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		Самостійна робота студентів (СРС)
	лекції	лабораторні/ практичні	
Змістовий модуль 1. Проблеми формування національної ідентичності в українців, росіян та білорусів в XV – першій половині XVII ст.			
Тема 1. Українська ідентичність в XV – першій половині XVII ст.	2		12
Тема 2. Російська та білоруська ідентичності в XV – першій половині XVII ст.	2		10
Тема 3. Українсько/польсько/литовсько-російські війни за давньоруську спадщину XV – першій половині XVII ст.	2	2	10
Змістовий модуль 2. Формування концепції «руський народ» в межах Московського царства/Російської імперії та її криза (друга половина XVII – 1917 р.)			
Тема 4. Формування концепції «руський народ»	3	2	10
Тема 5. Формування концепції української нації	3	3	10
Тема 6. Українсько-російсько-польське протистояння за Правобережну Україну в XIX ст. – 1917 рр.	2	3	10
Змістовий модуль 3. Криза концепції «радянський народ» та утвердження нової ідентичності серед українців, білорусів та росіян			
Тема 7. Ідеологія інтернаціоналізму в СРСР та формування концепції «радянський народ»	2	4	10
Тема 8. Національне відродження в Україні в 1985 – сьогодення.	2	4	10
Тема 9. РФ та відродження концепції «руський народ».	2	4	10
Тема 10. РФ та неоімперський курс на пострадянському просторі. Україно-російські війни (2014 - сьогодення).	2	4	10
Разом за семестр	22	14/12	102

Мета вивчення курсу: оволодіння теоретичними підходами та ознайомлення з джерельною базою історії націотворення в Східній Європі; формування розуміння закономірностей розгортання процесу націотворення в Східній Європі.

Завдання курсу:

- Проаналізувати основні проблеми формування національної ідентичності в українців, росіян та білорусів в XV – першій половині XVII ст.
- Охарактеризувати концепцію «руський народ» в межах Московського царства/Російської імперії та її кризу (друга половина XVII – 1917 р.)
- Характеристика концепції «радянський народ», її криза та утвердження нової ідентичності серед українців, білорусів та росіян.

Вивчення цієї дисципліни має сформувати у істориків-бакалаврів такі

Загальні компетентності:

ЗК 1. Володіння культурою мовлення, здатність до сприйняття, узагальнення інформації;

ЗК 2. Готовність до кооперації з колегами, роботи в колективі;

ЗК 3. Прагнення до саморозвитку, підвищення кваліфікації та майстерності;

ЗК 4. Постановки цілей та визначення шляхів їх досягнення.

Фахові компетентності спеціальності:

ФК 1. Уміння розглядати історичні явища та процеси в розвитку та конкретно-історичних умовах певної епохи;

ФК 2. Використовувати розроблену періодизацію зміни світоглядних парадигм як засіб пізнання відповідної епохи;

ФК 3. Співвідносити історичні явища, процеси з географічним положенням відповідних політичних, економічних, торгівельних інтелектуальних центрів відповідних країн та регіонів;

ФК 4. Вміння студентів працювати з історіографічною та актовю спадщиною;

ФК 5. Вміння критично аналізувати, порівнювати, оцінювати творчу спадщину мислителів різних епох;

ФК 6. Вміння студентів формувати усні та письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичних теорій.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати закономірності поступу людських спільнот та цивілізаційних блоків в науковій та культурно-освітній сфері в епоху модерну.

ПРН 2. Знати напрацювання вітчизняних та зарубіжних мислителів з питання розробки моделей інтерпретації історіографічної та джерелознавчої спадщини.

ПРН 3. Уміння застосовувати історичні документи, напрацювання відомих істориків при аналізі соціально-економічного, суспільно-політичного, культурно-освітнього поступу людських спільнот та цивілізацій в епоху модерну.

ПРН 4. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні напрацювання при аналізі рівня інформаційного потенціалу вітчизняної та зарубіжної історіографічної традиції та джерельної спадщини.

ПРН 5. Здатність вибирати та класифікувати історіографічну спадщину та джерельну базу з метою розкриття її інформаційного потенціалу при побудові моделей поступу людських спільнот в політичній, економічній та культурно-ідеологічній сферах.

ПРН 6. Здатність виокремлювати та аналізувати фактори природного, особистісного характеру, що впливають на трансформацію суспільно-політичних, соціально-економічних відносин в суспільствах різних епох.

ПРН 7. Здатність оцінювати важливість використання історіографічної спадщини та джерельної бази в навчальному процесі та науково-дослідній діяльності.

ПРН 8. Володіти діловим мовленням; знати основні ідіоматичні вирази ділової української та іноземної мови; застосовувати здобуті професійні та комунікативні навички для презентації результатів власних педагогічних та історичних досліджень та досліджень.

Самостійна робота передбачає опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з додатковим навчальним позааудиторним матеріалом, підготовку до практичних занять; підготовку до модульних контрольних робіт, підбір цікавого матеріалу.

**Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
з навчальної дисципліни «Формування націй у східних слов'ян та розгортання
українсько-російського протистояння в XV – XXI ст.»**

»

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип коопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою і виставляється у відомість обліку успішності та ІНПС (заліковій книжці) за двома шкалами оцінювання: національною і ЄКТС. Середньозважений бал (Сб) із дисципліни визначається на основі:

- встановленого **вагового коефіцієнту (ВК)** дисципліни (дорівнює 1, що згідно з робочою навчальною програмою розподіляється окремо за кожний вид роботи, зокрема: ВК за практичні заняття дорівнює 0,5; тестовий контроль, МКР – 0,2; СРС – 0,1; екзамен – 0,2 (виставляється за результатом виконання всіх передбачених програмою завдань).
- середньоарифметичного значення оцінок, одержаних студентом за кожний вид роботи відповідно до робочої програми за національною шкалою.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
з навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність»**

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка	Критерії
-------------	--	----------------------------------	--------------------	----------

А	4,51-5,00	90-100	5	Зараховано <i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями.	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних розрахунках, аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності фахівця на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Знає сучасні технології та методи розрахунків з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Зменшення 100-балової оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни, яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу, передбаченого силабусом навчальної дисципліни, або студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
4,51	90				
В	4,01-4,50	82-89	4	<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження.	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи розрахунків з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
4,01	82				
С	3,50-4,00	74-81	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками.	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань та дати правильні відповіді при зміні результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях/ рішеннях/ розрахунках не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, в межах дисципліни, що вивчається.
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
3,50	74				

D	2,83-3,43	64-73	3	Задовільно – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками.	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
2,83	64				
E	2,51-2,75	60-63	3	Задовільно – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього.	Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних/розрахункових завдань дисципліни. Виконання практичних (індивідуальних, контрольних) завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	Не зараховано Незадовільно – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять із дисципліни.	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні.
F	0,00-1,99	1-34	2	Незадовільно – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.	Студент повністю не виконав вимог програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.

Рекомендована література

Основна література

1. Алексієвець Л., Алексієвець М., Дацків І. Україна – Європа: цивілізаційно-історичний дискурс. *Український історичний журнал*. 2020. Число 5. С. 204-220
2. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Стара історія на новий лад. Київ: Критика, 2011. 350 с.
3. Грицак Я. Рецензія на Микола Рябчук. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націотворення. – Київ: Критика, 2000. 303 с., Микола Рябчук. Дилеми українського

Фауста. Громадянське суспільство і «розбудова держави». Київ: Критика, 2000. 271 с. *Український гуманітарний огляд*. Випуск 4 (2000). С. 11 – 33.

4. Павленко Ю. В. Україна в світовому цивілізаційному процесі. *Вісник НАН України*. 2002. № 3. С. 18 — 26.

5. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. Видання друге. Київ: Либідь, 2000.

6. Павленко Ю. Соціокультурні засади інтеграційних процесів. *Економіка України : стратегія і політика довгострокового розвитку* / ред. В. М. Геєць. Київ : Фенікс, 2003. С. 829-835.

7. Павленко Ю. Чи було створено нову цивілізацію в СРСР? *Сучасна цивілізація: гуманітарний аспект* / відп. ред. І. Курас; НАН України, Ін-т політ, і етнонац. дослідж. Київ : Академперіодика, 2004. С. 175-184

8. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусії К.: Критика, 2015. 456 с.

9. Снайдер Тімоті Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569-1999 = The Reconstruction of Nations. Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569-1999. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с.

Політика курсу

- Курс передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Самостійна робота включає в себе самостійне опрацювання питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспиту (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.
- Списування під час виконання завдань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).